

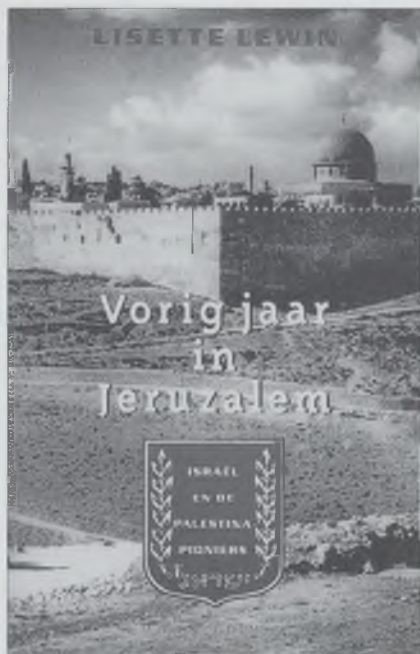
LEVEN IN ISRAËL

Lisette Lewin, *Vorig jaar in Jeruzalem. Israël en de Palestina-pioniers* (Uitgeverij Nijgh & Van Ditmar, Amsterdam 1996) 488 blz., prijs f 49,50.

Lisette Lewin maakte een zoektocht naar de belichaming van de geschiedenis van de staat Israël. Zij vond die in de persoon van de Palestina-pioniers die sinds de jaren twintig het Britse Mandaatgebied binnenkamen. De titel van haar boek over deze mensen is afgeleid van de vrome wens waaraan de gelovige joden door de eeuwen heen elk jaar rond Pasen uiting gaven: 'Volgend jaar in Jeruzalem'.

Lewins boek vertelt van haar wederwaardigheden en gesprekken gedurende een verblijf van acht maanden in Israël. Het boek is niet al te strak gecomponeerd. Ze begint met haar persoonlijke ervaringen bij het vinden van woonruimte. Daarna geeft ze in drie hoofdstukken een exposé in vogelvlucht over de geschiedenis van het zionisme en van de staat Israël. Het hoofdelement in haar boek wordt gevormd door de beschrijving van de lotgevalen van een aantal Nederlandse Palestina-gangers. Zo ontstaat een bonte portretten-galerij van mensen die vaak een zeker bestaan in Nederland opgaven voor een onzeker leven als pionier. Zoals de schrijver Jacob Israël de Haan, die in 1924 een nooit geheel opgehelderde gewelddadige dood stierf in Palestina. Of Mirjam de Leeuw-Gerzon uit Groningen, die wij aan de hand van haar ongepubliceerde dagboekfragmenten op haar weg volgen.

Als lezer kom je onder de indruk van het volstrekte afzien in de oorspronkelijke kibboetsim, zoals bijvoorbeeld Mirjam die mee hielp opbouwen. Er was niets. Pijnbomen waren er nog niet. Het eerste werk was stenen ruimen op de hellingen. In het begin woonde Mirjam met de andere

pioniers in tenten. Zelfs water voor de soep was er niet altijd. En weldra begonnen de aanvallen van de Arabieren. Lewin steekt haar bewondering voor de joodse pioniers met hun waanzinnige idealisme niet onder stoelen of banken. Velen waren gevlucht voor het nazi-gevaar of waren na de Tweede Wereldoorlog, als overlevende van de holocaust, naar het beloofde land getogen.

Jaap van Amerongen en Loes Asscher kwamen in maart 1948, met een zoontje van drie. Menigeen verklaarde hen voor gek, omdat er oorlog op komst was met de Arabieren. 'Maar Loes hield het niet meer uit in de Amsterdamse straten, vol herinneringen en schimmen van vermoorde vrienden en familie'.

Heel wat van die familiegeschiedenissen geven een indrukwekkende aaneenschakeling van lotwisselingen van joodse Nederlanders. Het begint met het joodse leven in het vooroorlogse Nederland; vervolgens slaat de ramp van de oorlog toe - ontroerende passages over Westerbork en Bergen-Belsen - en tenslotte volgt een het nieuwe leven vol geploeter en onzekerheden in de jonge staat Israël.

Vrienden van Israël zullen door dit boek hun eventuele vooroordelen tegen Arabieren eerder bevestigd dan ontkend zien. Lewin ontmoet veel Arabieren, vaak op reis met haar joodse gastheer of gastvrouw. Bij een bezoek aan de Golan met gastheer Gideon gaat dat dan zo: 'Langs de weg staan stalletjes waar Arabieren watermeloen en kool verkopen. Arabische landbouwgrond herken je volgens Gideon aan het onkruid: "Een rommeltje. Wat groen is, is van ons, wat bruin is, is van hen. Wij bewerken het, zij niet. Dat is het verschil tussen de volkeren."'

Bij alle eenzijdige aandacht voor de Israëlische prestaties vormt het boek een geslaagde proeve van literaire journalistiek.

Jan van Oudheusden

BIOGRAFIE

Jaap R. Bruijn en Carla van Baalen, *Van zeeman tot residentieburger. Cornelius de Jong van Rodenburgh (1762-1838)* (Verloren, Hilversum 1996) 96 blz., prijs f25,00.

Cornelius de Jong van Rodenburgh (1762-1838) leefde in drie tijdvakken: het slot van de oude Republiek, de Bataafs-Franse tijd en het begin van het koninkrijk. Zijn lot was hier nauw mee verbonden. Hoewel hij het niet tot 'bekende Nederlander' heeft kunnen schoppen, toch levert zijn levensloop veel interessante gegevens op over de tijd waarin hij leefde en de kringen waarin hij verkeerde.

In *Van zeeman tot residentieburger* wordt het leven van Cornelius de Jong aan de hand van zijn reisverhalen en brie-

ven beschreven. Het boekje bouwt voort op verslagen van een doctoraal werkcollege zee-geschiedenis aan de Leidse universiteit in 1983, onder leiding van beide auteurs. Jaap Bruijn, geen onbekende in de wereld van de maritieme geschiedenis, geeft een overzicht van Cornelius' leven tot aan zijn verhuizing in 1816 naar Den Haag. Carla van Baalen schetst aan de hand van brieven aan zijn dochter in Kaapstad een beeld van zijn maatschappelijke activiteiten, zijn denkbelden en het leven in de residentiestad.

Op zeer jonge leeftijd weet Cornelius dat hij zeeofficier wil worden. Dat dit geen slechte keuze is blijkt uit het verloop van carrière. Vanaf 1785, hij is dan dreëntwintig, verkrijgt hij het commando op diverse schepen. In Kaapstad ontmoet hij zijn vrouw, waar hij in 1795 mee trouwt. Met de komst van de Bataafse Republiek treedt hij in dienst bij de marine, eigenlijk vooral om zijn vrouw, die nog in Kaapstad